

Intervjustudier med barn som varit exponerade för våld i sin familj

**Små barns erfarenhet av att gå i behandling och
deras berättelser om sin våldsutsatta förälder**

**Svenska föreningen för familjeterapi
Vetenskapligt symposium
Karlstad 161014**

Karin Pernebo

Leg. psykolog/Leg. psykoterapeut/Doktorand

Landstinget Kronoberg/Linnéuniversitetet

karin.pernebo@kronoberg.se

Utvärdering av stödinsatser i grupp för barn som har bevittnat våld i föräldrarnas nära relation

Doktorandprojekt: **Karin Pernebo** Doktorand, Landstinget, Kronoberg/Linnéuniversitetet

Handledare: **Kjerstin Almqvist**, Professor i medicinsk psykologi, Avdelningen för psykologi, Karlstad Universitet

Mats Fridell, Professor i psykologi, Institutionen för psykologi, Lunds Universitet

Idor Svensson, Lektor, docent I psykologi, Institutionen för psykologi, Linnéuniversitetet

Delstudie 1: Young children's experiences of participating in group treatment for children exposed to intimate partner violence: A qualitative study.
Pernebo, K. & Almqvist, K. (2016) *Clinical Child Psychology and Psychiatry*

Delstudie 2: Young children exposed to intimate partner violence describe their abused parent: A qualitative study
Pernebo, K. & Almqvist, K. (2016) *Journal of Family Violence*

Delstudie 3 (och 4): Utfall av två svenska grupprogram för barn som erfarit våld i föräldrarnas nära relation.
Datainsamling och analys pågår

Övergripande syfte med avhandlingsarbetet, forskningsområden

- Att belysa faktorer som kan bidra till ökad kunskap om insatser till barn med erfarenhet av familjevåld.
 - Effekter på barnens och den våldsutsatta förälderns hälsa av insatser
 - Barns egna erfarenheter av att delta i behandlingsinsatser
 - Barns upplevelse av relationen till våldsutsatt förälder

Barns röster är ganska frånvarande i forskning

- Kunskap om frågor som rör barn kommer i huvudsak från
 - Teori
 - Observationer
 - Föräldrarapporter
 - Professionella
 - Vuxna som ser tillbaka
- Barns rätt att uttala sig i frågor som rör dem – Barnkonventionen
- Vårt behov av deras kunskap för utformning, genomförande och utvärdering av interventioner

Små utsatta barn i fokus och som informanter i forskning – reaktioner:

Oviktigt!

Varför?

Omöjligt!

Hur?

Oansvarigt/skadligt!

Ansvarsfullt/etiskt?

Young children's experiences of participating in group treatment for children exposed to intimate partner violence: A qualitative study.

- **Karin Pernebo¹² and Kjerstin Almqvist³**

¹Department of Psychology, Linnaeus University, Sweden

² Department of Research and Development, Region Kronoberg

³Department of Psychology, Karlstad University, Sweden

Syfte

- Att belysa små barns erfarenhet av att delta i gruppbehandling för barn med erfarenhet av våld mot primär omsorgsgivare

Bakgrund

- Barn har rätt att uttala sig i frågor som rör dem
- Vår kunskap om hur barn upplever stöd och behandling är bristfällig
- Vi har behov av att förstå bättre hur barnen upplever det vi erbjuder

Fokus på små barn

- Små barn/förskolebarn
 - är de mest utsatta
 - konsekvenserna för hälsa och utveckling är mest omfattande
 - behandling ger bäst effekt?
 - är minst representerade i befintlig forskning

Hur upplever barn psykoterapeutisk behandling (individuell-, familje- och gruppsykoterapi)?

- Få studier
- Ffa barn i skolåldern och ungdomar
- Motsägelsefulla resultat
 - Övervägande positiva erfarenheter
 - Majoriteten uttrycker negativa *och* positiva erfarenheter av att delta i psykoterapeutisk behandling

Hur upplever barn psykoterapeutisk behandling?

Positiva erfarenheter - möjligheter:

- Att bli **lyssnad** på – få utrymme
- Erfarenhet av en **stödjande** professionell relation
- **Aktiviteter**, lek och lekmaterial uppskattas
- **Normalisera** (gruppbehandling)
– det är inget fel på mig
- **Bryta isolering** (gruppbehandling)
– jag är inte ensam om att ha upplevt detta

Negativa erfarenheter - risker:

- **Osäkerhet** vad gäller anledningen till behandling och formen/reglerna för behandlingen (varför? hur?)
- **Sårad** av reprimander och uttalanden under sessionerna
- **Överväldigad** av känslor
- **Oförstådd** - Smärtsam upplevelse
- **Olik** andra jämnåriga
- **Fel** på mig

Genomförande

- **Intervjuer efter deltagande i gruppbehandling**

- Vårdnadshavaren ger informerat samtycke före behandling
- Barnen ger samtycke före intervjuerna och ses som en pågående process

- **Alla föräldrar och barn samtyckte till att delta**

- Intervjuerna genomfördes på mottagningarna
- Intervjuaren var oberoende av mottagningarna
- Barnen intervjuades ensamma, förutom ett barn som valde att ha föräldern med i rummet

Kvalitativ metod

- En halvstrukturerad intervju med öppna frågor
 - En kärn-fråga: “Berätta för mig om att komma till gruppen”
- Intervjuerna spelades in på ljudfil och transkriberades
- Analys med interpretative phenomenological analysis (IPA) - fokus på barnens egna åsikter och erfarenheter
- Induktiv analysmetod – tillåter oväntade teman att träda fram

Kvalitativ metod – intervjuer

- Att främja och öka barnens möjligheter att vara kompetenta informanter om sina egna erfarenheter

Ett utvecklingsmässigt anpassat förhållningssätt

- Ge barnen möjlighet att etablera en allians
- Öppna intervjuer
- Ge mer tid
- Vara mer direkt och tydlig
- Ge barnen möjlighet att träna på att bli intervjuade detaljerat om något neutralt
- Informera barnen om deras roll som experter
- Fokus på konkreta teman/frågor
- Användande av “cued invitations”
- Möjlighet att illustrera med hjälp av att rita och med leksaker

Etiska överväganden

- Barns gränser för sin medverkan
- Barns samtycke
 - En pågående process - möjlighet att sluta, pausa, stå över – möjlighet att påverka djup och omfång
- Maktbalans intervjuare – barn
- Barnens sårbarhet
- Lojalitetskonflikter
- Hålla fast vid på intervjuens fokus
 - Inte uppmuntra barnet att prata om traumat, men validera det de spontant säger
- Återföra till trygg vuxen
- Möjlighet till extra stöd

Barnen i studien:

- 9 barn
- 4-6 år
- 5 flickor, 4 pojkar
- Upplevt våld mot mamma
- 7 barn hade också själva varit utsatta för fysiskt våld
- Inget pågående fysiskt våld rapporterades

Interventionen

- Två manualiserade, väletablerade gruppinterventioner för barn som bevittnat våld i hemmet
- Parallella barngrupper och föräldragrupper (för utsatta föräldrar)
- En session i veckan
- 12-15 sessioner
- 4-5 barn per grupp, åldersspann 18 månader
- 2 erfarna gruppleddare per grupp

Master themes

Table 2. Master themes from the interview analysis.

Master themes	
Experiences of the context of the intervention	Joy – positive emotional experience of participation Security – feeling safe Relatedness – relationships within the group
Experiences of the content of the intervention	To talk – externalized focus on the violence Competence – new knowledge and skills

Glädje – positiv emotionell erfarenhet av att delta

- Alla barnen uttryckte positiv erfarenhet av att delta i gruppen

Trygghet – säkerhet

- Barnen tog inte fysisk säkerhet för givet och uppskattar att vara skyddade från våld och hot när de är i gruppen
- Emotionell trygghet
 - Förutsägbarhet vad gäller lokaler, tidpunkt, gruppledare, de andra barnen och återkommande lekar och aktiviteter
 - Känslighet för förändringar och konflikter

Att vara i relation – relationer i gruppen

- Med de andra barnen
- Med de vuxna gruppledarna

Att prata

- externaliserat fokus på våldet

- Innehåller mer av ambivalens och motsägelser än övriga teman

Kompetens

– ny kunskap och nya förmågor

- Ny kunskap om våld och säkerhet
- Nya förmågor
 - Affektreglering: avslappningsteknik, att prata

Slutsatser

- Barn så unga som 4 – 6 år kan delta och bidra med värdefull information i forskning om insatser de tar del av.

Slutsatser

- Barnen uppfattar behandlingen som en trygg plats där man kan ha roligt och träffa andra, en plats där man kan prata om svåra saker och lära sig nya saker.

Diskussion

- Barnen upplever de **icke-specifika faktorerna** glädje, trygghet och relation som huvudelementen i behandlingen
 - Verksamma i sin egen rätt
 - Glädje och trygghet i verkliga relationer – kurativt
 - Förutsättningar för att dra nytta av specifika interventioner och tekniker
 - Trygg – slappna av – sänkt arousal – förbättrad reglering – toleransfönstret utvidgas

Diskussion

- **Glädje** främjar motivation och inlärning och förebygger drop-out
- **Trygghet/säkerhet** I behandlingssituationen kan vara särskilt centralt för barn med erfarenhet av våld och utsatthet?
- Gruppformatet kan normalisera, förebygga alienation och erbjuda konkret träning av sociala färdigheter/**relationer** med jämnåriga.
- Behovet av att ta hänsyn till dessa faktorer när vi väljer, utvecklar och utvärderar behandling

Kliniska implikationer

- Att känna glädje – en viktig del i behandling
- Behandling som en trygg plats
 - Från lokaler till relationer
- Att främja förmågan att relatera till jämnåriga
 - Grupp-interventioner - en unik möjlighet för barn som riskerar att utveckla svårigheter i relationer med jämnåriga
 - Normaliserar erfarenheter, reaktioner och att gå i behandling
 - Förebygger alienation i förhållande till jämnåriga

- En styrka i studien är att den är utförd i naturalistisk setting och att barnen gavs en utvecklingsmässigt anpassad möjlighet att förmedla sina erfarenheter

Joy, Security and Relatedness

karin.pernebo@ltkronoberg.se

Young children exposed to intimate partner violence describe their abused parent: A qualitative study

Karin Pernebo¹² and Kjerstin Almqvist³

¹ Department of Psychology, Linnaeus University, Sweden

² Department of Research and Development, Region Kronoberg

³ Department of Psychology, Karlstad University, Sweden

Syfte

- Att belysa hur barn med erfarenhet av våld mot primär omsorgsgivare upplever och berättar om sin våldsutsatta förälder.

Bakgrund

- Negativa effekter av att erfara våld mot en primär omsorgsgivare tar sin början i relationen mellan barn och omsorgsgivare.
- Barnet är beroende av relationen till sin omsorgsgivare för sin emotionella och neurologiska utveckling.
- Relationen barn – omsorgsgivare är viktig för hur våldsupplevelserna påverkar barnet.
- Fokus på relationen mellan barn och omsorgsgivare är förknippat med positiva effekter av interventioner till barn med erfarenhet av våld i familjen.

Bakgrund

- Brist på forskningsbaserad kunskap om hur barn som upplever våld i hemmet beskriver sin relation till den våldsutsatta föräldern.
- Kunskap om hur barnet beskriver sin våldsutsatta förälder och relationen till henne/honom viktig för utvecklandet av förebyggande insatser och stödjande interventioner.

Genomförande

- Vårdnadshavare ger informerat samtycke till intervju med barnet
- Intervjuerna bokades efter avslutad gruppintervention
- Vårdnadshavare uppmanades att informera barnet
- Barnet ger samtycke före intervjun, och samtycket ses som en pågående process, och barnen informerades om att de kunde avbryta, ta paus och välja att inte svara.
- Alla barn och föräldrar som tillfrågades samtyckte till att delta
- Intervjuerna genomfördes på mottagningarna
- Intervjuaren var oberoende av mottagningarna

Intervjuerna

- En halvstrukturerad intervju med öppna frågor
 - En kärn-fråga: “Berätta för mig om din mamma/pappa”
- Ett utvecklingsmässigt anpassat förhållningssätt för att främja och öka barnens möjligheter att bidra
- Barnen intervjuades ensamma, förutom ett barn som valde att ha föräldern med i rummet.
- Intervjuerna varade 19-53 minuter
- Intervjun spelades in på ljudfil och transkriberades
- Intervjuerna analyserades med hjälp av Tematisk analys – induktiv och kontextuell

Deltagare

- 17 barn
- 4-12 år, Med 5,9 år
- 10 flickor, 7 pojkar
- Bakgrundsinformation från föräldern (som ger samtycke)
- 9/17 barn hade minst en förälder som inte var infödd svensk
- 13/17 bodde med den förälder som varit våldsutsatt, 3 med båda, 1 i familjehem
- 8/17 hade umgänge med fadern

Deltagare

- 16 upplevt våld mot mamma, 1 mot pappa
- Inget pågående fysiskt våld mot nuvarande omvårdnadsperson rapporterades
- 1 mor fortfarande utsatt fysiskt, 6 fortsatt utsatta för psykiskt våld
- 12 barn hade själva varit utsatta för fysiskt våld av samma förövare
- 12 föräldrar rapporterar inget fysiskt våld mot barnet vid tiden för intervjun, 5 föräldrar rapporterar att de inte vet
- Alla barnen hade deltagit i gruppintervention för barn med erfarenhet av våld mot omsorgsgivare

Resultat

Table 1. Main and sub themes from the interview analysis.

Main themes	Sub themes
Coherent accounts of the parent	General benevolence Provision of support, protection and nurture Parental distress
Deficient accounts of the parent	Vague descriptions of parent Disorganized narratives
Parent as trauma trigger	Avoidance Breakthrough of intrusive memories and thoughts

1. Sammanhängande berättande om föräldern

- **Välvillig**

- Föräldern som god, snäll och omtänksam. Tillit och trygghet tillsammans med föräldern.

- **Omsorgsgivande**

- Föräldern som förmögen att nära, guida och skydda barnet

- **Förälder i stress/psykiskt belastad**

- Föräldern som icke-tillgänglig för barnet, hög arousal och/eller oresponsiv

1. Sammanhängande berättande om föräldern; **Generell välvilja**

1. Sammanhängande berättande om föräldern; Omsorgsgivande

1. Sammanhängande berättande om föräldern; **Omsorgsgivande**

1. Sammanhängande berättande om föräldern; **Psykiskt belastad**

2. Bristfälligt berättande om föräldern

- **Vag** beskrivning av föräldern
 - Känsla av frånvaro, brist och ytlighet i barnets berättande
- **Desorganiserad** berättelse om föräldern
 - Fragmentariska och motsägelsefulla beskrivningar, motorisk oroliga och mentalt ofokuserade

2. Bristfälligt berättande om föräldern; Vag

2. Bristfälligt berättande om föräldern; **Desorganiserad**

3. Föräldern som trauma-trigger

- **Undvikande**

- Barn som vägrade svara på frågor, visade en idealiserad attityd, bytte ämne eller höll fast vid neutrala ämnen

- **Genombrott av påträngande minnen**

- Barn som spontant började berätta om traumatiska erfarenheter eller blev blockerade av intrusiva tankar.

3. Föräldern som trauma-trigger; **Undvikande**

3. Föräldern som trauma-trigger; **Undvikande**

3. Föräldern som trauma-trigger; **Genombrott av påträngande minnen**

Slutsatser

- Barnen kan bära på integrerade, bristfälliga eller blockerade inre representationer av föräldern

Diskussion

- En del barn visade på förmåga att reflektera kring och tillgång till inre arbetsmodeller av föräldern
 - Tyder på att föräldern har haft möjlighet att erbjuda barnet tillräcklig ömsesidighet, förutsägbarhet och trygghet, barnets resilience, eller komplementära anknytningsrelationer
- En del barn visade på bristfällig förmåga att reflektera och svaga inre arbetsmodeller
 - Tyder på att föräldern inte haft möjlighet att erbjuda tillräcklig ömsesidighet, förutsägbarhet och trygghet
 - Bristen kan påverka barnets utveckling av mentalisering och förmåga till emotionell reglering och framtida relationer negativt.
- För några barn fungerar den våldsutsatta föräldern som en påminnelse/trigger av upplevt trauma
 - Barnet riskerar förbli aroused och hypervigilant
 - Riskerar förstärka tendenser till undvikande även efter att våldet upphört och även utan kontakt med förövaren.
 - Att söka undvika eller kontrollera emotionell närhet med föräldern
 - Hindra återhämtning och utveckling

Kliniska implikationer

- Viktigt att vara uppmärksam på att även den våldsutsatta **föräldern kan trigga traumareaktioner**
- **Medvetenhet om variationen i barns förmåga** att reflektera kring en våldsutsatt förälder och möjligheten att den föräldern fungerar som trauma-trigger påverkar förståelsen för konsekvenserna av att erfara våld i familjen och klinisk praktik.
- Behandling som arbetar med att vända barn-förälder relationen från att handla om risk och fara till trygghet och lugn och som inte tar i beaktning komplexiteten i barn-föräldrar reaktioner efter våldsutsatthet, **riskerar att förstärka** symptom och hindra läkning.

Metodologiska implikationer – Små barn som informanter i forskning

- Studierna visar att barn mellan 4-12 år med erfarenheter av våld mot en omsorgsgivare har möjlighet att reflektera, berätta och bidra i forskning
- Studierna illustrerar nyttan av att inkludera unga barn som informanter i forskning
- Studierna visar att det är möjligt att ta ansvar för utsatta barns deltagande i forskning genom utvecklingsanpassad metod och sunna etiska överväganden.

Tack för mig!